36874 Wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de versterking van de rechtsbescherming bij aanbesteden

Nr. 7 VERSLAG

Vastgesteld 4 november 2026

De vaste commissie voor Economische Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen afdoende zal hebben geantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

Inhoudsopgave

I. Algemeen deel

1. Inleiding
2. Achtergronden van het voorstel
2.1 Uitkomsten onderzoek en maatregelen
2.1.1 Beleidsmaatregelen naar aanleiding van het onderzoek en moties Tweede Kamer
2.2 Nadere uitwerking van de aangekondigde beleidsmaatregelen
2.2.1 Uitvoering van de beleidsmaatregelen
2.4 Doelstelling wetsvoorstel
2.5 Noodzaak en instrumentkeuze
3. Hoofdlijnen van het voorstel
3.1 Procedure bij het klachtenloket
3.1.1 Verplichting klachtenloket
3.1.2 Deskundigheid en onpartijdigheid klachtafhandeling
3.1.3 Procedure klachtenafhandeling
3.2 Klachtenafhandeling ontwerpklachten
3.2.1 Algemeen uitgangspunt: "eerst vragen, dan klagen"
3.3 Termijnen voor ontwerpklachten bij klachtenloket
3.3.1 Voorwaardelijke verlenging van de procedure: de hoofdregel
3.4 Klachtenprocedure Commissie van Aanbestedingsexperts (CvAE)
3.4.1 Procedure bij de Commissie van Aanbestedingsexperts
3.4.2 Termijn voor ontwerpklachten bij Commissie voor Aanbestedingsexperts

3.4.3 Opschorting van de procedure en uitzondering
3.4.4 Voorwaardelijke verlenging van de procedure en opvolging van advies
3.5 Registratie en publieke verantwoording klachtafhandeling
3.6 Aanscherpen motiveringsplicht beslissing tot afwijzing of uitsluiting en gunningsbeslissingen
4. Verhouding tot hoger recht
4.1 Europese wet- en regelgeving: de Aanbestedingsrichtlijnen
5. Gevolgen
5.1 Algemene Gevolgen
5.2 Gevolgen voor aanbestedende diensten en speciale-sectorbedrijven
5.3 Gevolgen voor ondernemers
6. Uitvoering
6.1 Regeldrukeffecten ondernemers
6.2 Uitvoeringstoets Commissie van Aanbestedingsexperts
6.3 Financiële gevolgen voor het Rijk
7. Toezicht en handhaving
8. Advies en consultatie
8.1 Reactie belangenorganisaties
8.1.1 Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg, Unie van Waterschappen

I. ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken in de Tweede Kamer [1] hebben een aantal opmerkingen bij het wetsvoorstel tot wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de versterking van de rechtsbescherming bij aanbesteden (hierna: het wetsvoorstel).

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel. Deze leden hechten aan goede rechtsbescherming. Even zwaar weegt voor deze leden echter dat de overheid als opdrachtgever slagvaardig kan inkopen. Opgaven als de woningbouw en de uitbreiding van

[1] Op 22 september 2026 zijn de leden Van der Lee (PRO) en Bühler (CDA) benoemd als wetgevingsrapporteurs voor het voorliggende wetsvoorstel en heeft de commissie ermee ingestemd de inbreng van de wetgevingsrapporteurs namens de commissie in te brengen bij dit wetsvoorstel.

het stroomnet vragen om een overheid die opdrachten tijdig op de markt brengt en tijdig gunt.
De leden van de D66-fractie beoordelen het wetsvoorstel daarom aan de hand van de volgende vraag: kan een ondernemer hiermee aantoonbaar beter zijn recht halen, zonder dat de overheid als opdrachtgever onnodig vastloopt?
Na bestudering van de stukken en na het rondetafelgesprek dat door de vaste commissie voor Economische Zaken in de Kamer werd georganiseerd op 13 mei 2026, [2] beantwoorden deze leden die vraag ontkennend. De Afdeling advisering van de Raad van State (hierna: de Afdeling) adviseerde om het wetsvoorstel niet bij de Kamer in te dienen zonder aanpassing, en in de wetenschapstoets [3] die in opdracht van de vaste commissie voor Economische Zaken is uitgevoerd, wordt de aanbeveling gedaan om af te zien van voortzetting van de behandeling van het wetsvoorstel in de huidige vorm. De regering erkent in het nader rapport [4] bovendien zelf dat het wetsvoorstel op zichzelf de gesignaleerde problematiek niet oplost.
Het wetsvoorstel verplicht alle aanbestedende diensten tot een klachtenloket met wettelijke termijnen en voegt bij de Commissie van Aanbestedingsexperts (CvAE) een klachtenstap met verplichte opschorting toe. De adviezen van loket en CvAE blijven even vrijblijvend als nu, en wie zijn gelijk wil halen moet uiteindelijk toch naar de voorzieningenrechter. Deze leden vrezen dat het voorstel daarmee vooral een omvangrijke klachtenpraktijk organiseert, met meer onzekerheid aan beide kanten van de tafel. Elke aanbestedende dienst moet zijn planning inrichten op een klacht die mogelijk nooit komt. Een procedure waarin een klacht via het loket bij de CvAE belandt, duurt volgens de Afdeling minimaal 67 dagen in plaats van veertig. Zo wordt de overheid een loggere en minder betrouwbare opdrachtgever. Dat gaat ten koste van ondernemers die op opdrachten wachten en van maatschappelijke opgaven die geen vertraging kunnen gebruiken.
De leden van de D66-fractie vragen de regering waarom zij aan deze opzet vasthoudt, nu de kritiek van de Afdeling en de wetenschapstoets de kern van het wetsvoorstel raken. Is de

---

[2] Tweede Kamer, 13 mei 2026, rondetafelgesprek Wetsvoorstel wijziging Aanbestedingswet 2012 (Commissievergaderingen | Tweede Kamer der Staten-Generaal)
[3] Wetenschapstoets Wijzigingsvoorstel Aanbestedingswet 2012 Rechtsbescherming bij aanbesteden, 25 maart 2026, Jansen, C & Schotanus, F, Universiteit Utrecht. Universiteit van Utrecht 260325_Wetenschapstoets_Wijzigingsvoorstel_aanbestedingswet_2012_def.pdf
[4] Kamerstuk 36874, nr. 4.

regering bereid het wetsvoorstel fundamenteel te heroverwegen en te komen met een eenvoudiger regeling, waarin klachtenbehandeling en de toegang tot de rechter in samenhang worden geregeld?
De leden van de D66-fractie menen voorts dat een wetswijziging die de praktijk per saldo verslechtert, beter achterwege kan blijven. Zij vragen de regering daarom uitdrukkelijk om in te gaan op de situatie waarin dit wetsvoorstel niet tot wet wordt verheven. Wat zijn dan de concrete gevolgen voor ondernemers en aanbestedende diensten? Welke onderdelen kunnen zonder wetswijziging worden gerealiseerd?

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel.

De leden van de PRO-fractie hechten aan rechtsbescherming bij aanbestedingen en een goede afhandeling van klachten, maar hebben fundamentele bedenkingen bij de wijze waarop de regering dit via dit wetsvoorstel vorm tracht te geven. Deze leden hebben dan ook, net als de Afdeling, tal van stakeholders en aanbestedingsexperts, verschillende vragen.
De leden van de PRO-fractie constateren dat zowel de Afdeling, als de tijdelijke commissie Grondrechten en Constitutionele toetsing van de Tweede Kamer, [5] en de opstellers van de wetenschapstoets alsmede vertegenwoordigers van publieke opdrachtgevers, zich (zeer) kritisch hebben uitgelaten over het wetsvoorstel. De zorgen van ondernemers worden door het wetsvoorstel niet weggenomen, maar er wordt wel een complex stelsel van klachtenafhandeling opgetuigd, dat het aanbesteden verder zal juridiseren, en dat voor veel vertraging zal zorgen in de uitvoering van projecten die bijdragen aan urgente maatschappelijke opgaven. Tegelijkertijd werkt de Europese Commissie aan een fundamentele herziening van de aanbestedingswetgeving, die ook gevolgen zal hebben voor de rechtsbescherming. Waarom handhaaft de regering desondanks het wetsvoorstel in de huidige vorm?
De leden van de PRO-fractie zijn voorts kritisch over de kern van de voorgestelde verandering en het beoogde effect, namelijk rechtsbescherming. Het wetsvoorstel introduceert tal van nieuwe verplichtingen, maar het bestaande stelsel van rechtsbescherming (namelijk via de rechter) blijft grotendeels intact. Deze leden vragen wat nu precies het doel is van het wetsvoorstel. Is dat doel eigenlijk het

[5] Kamerstuk 36874, nr. 5.

verbeteren van de rechtsbescherming van ondernemers? Kan de regering hierbij specifiek ingaan op het advies van de Afdeling en op de inhoud van de wetenschapstoets? Indien rechtsbescherming niet het doel is van het wetsvoorstel, is de regering dan bereid de naam van het voorstel te wijzigen, om zo verwarring te voorkomen?
Daarnaast hebben de leden van de PRO-fractie vragen over de rol van de CvAE. Deze geeft zelf aan dat de nieuwe werkwijze en deadlines voor hen niet uitvoerbaar zijn in de huidige opzet. Tegelijkertijd is er wel behoefte in het veld aan een centrale organisatie die expertise en bijstand bij aanbestedingen opbouwt en versterkt. Deze leden verzoeken de regering in dit kader om te reflecteren op het idee van een aanbestedingsautoriteit, zoals die ook in andere EU-landen bestaat, om zo kennis en ervaring op te bouwen en snel processen te kunnen doorlopen. Is de regering bereid de opzet van een dergelijke autoriteit te onderzoeken?
De leden van de PRO-fractie vragen of de regering in dit kader tevens kan reflecteren op de aanbeveling in het kader van de wetenschapstoets om een onderzoekstraject te starten dat tot doel heeft ervoor te zorgen dat de regering systematisch meer kennis opbouwt over de werking van het aanbestedingsstelsel en de rechtsbescherming daarin. Kan daarbij tevens worden onderzocht hoe een meer centrale klachtenafhandeling dit kan borgen?

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel.

De leden van de CDA-fractie ondersteunen het doel die in de titel van dit wetsvoorstel staat, namelijk het verbeteren van de rechtsbescherming van ondernemers bij aanbesteden. Zij hebben echter ernstige twijfels over de vraag of het voorliggende wetsvoorstel daadwerkelijk bijdraagt aan deze rechtsbescherming, zeker gegeven het feit dat de minister in haar meest recente brief aan de Kamer[6] erkent dat het alleen om klachtenafhandeling gaat. Ook kijkend naar het aspect van klachtenafhandeling hebben deze leden twijfels of de huidige vormgeving de praktijk van klachtenafhandeling verbetert, of dat het voornamelijk zorgt voor meer vertraging.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Ze zien net als de regering het belang van een

[6] Kamerstuk 36874, nr. 6.

goede balans tussen enerzijds de belangen van de aanbestedende diensten en anderzijds het belang van ondernemers, inclusief degenen die bij een aanbesteding buiten de boot vallen. Deze leden twijfelen echter of dit evenwicht in het wetsvoorstel is gevonden, mede in het licht van de kritiek van de Afdeling, de aanbestedende diensten en de wetenschappers in de wetenschapstoets. Deze leden hebben een aantal vragen over het wetsvoorstel.
De leden van de ChristenUnie-fractie merken allereerst op dat de wetenschappers van de wetenschapstoets menen dat er een grondige herbezinning op het bestaande stelsel van rechtsbescherming nodig is. Daarnaast adviseren de wetenschappers om een onderzoekstraject te starten om op basis van de opgebouwde kennis toe te werken naar een nieuw goed onderbouwd wetsvoorstel dat de rechtsbescherming bij overheidsaanbestedingen fundamenteel versterkt, omdat het voorliggende wetsvoorstel dat naar hun mening niet doet. Hoe reflecteert de regering op deze aanbevelingen? Is de regering bereid om een dergelijk onderzoekstraject te starten?
De leden van de ChristenUnie-fractie vragen voorts aan de regering om nader toe te lichten waarom zij ervoor kiest om geen termijn te stellen aan de evaluatie van het stelsel van rechtsbescherming bij aanbestedingen, maar deze te koppelen aan de Europese herziening van de aanbestedingsrichtlijnen, terwijl deze richtlijnen naar verwachting juist niet toezien op rechtsbescherming. Waar zouden deze processen elkaar kunnen frustreren? Daarnaast vragen deze leden wanneer deze evaluatie naar verwachting dan zou plaatsvinden.

2. Achtergronden van het voorstel

2.1 Uitkomsten onderzoek en maatregelen

De leden van de PRO-fractie constateren dat uit het onderzoek naar rechtsbescherming blijkt dat ondernemers het onvoldoende vinden dat ze na een kort geding slechts kunnen procederen over een schadevergoeding, terwijl de opdracht inmiddels vergund is. Waarom legt de regering in het wetsvoorstel dan zo sterk de nadruk op het inrichten van klachtenprocedures die niet van invloed zijn op de effectiviteit van de rechtsgang, en dus het oplossen van de ervaren problematiek? Welk deel van de klachten van ondernemers komt daarentegen wel voort uit de inrichting van klachtenloketten? Welk deel komt uit de rol van de CvAE? Hoeveel procent van de klachten denkt de regering

met dit wetsvoorstel meer op te lossen dan momenteel het geval is?

De leden van de CDA-fractie constateren dat uit het onderzoek naar rechtsbescherming bij aanbestedingen verschillende knelpunten naar voren komen, waaronder het onvoldoende opvolgen van de adviezen van de CvAE en het ervaren ‘wij-zij denken’ tussen ondernemers en aanbestedende diensten. In hoeverre verwacht de regering dat ondernemers meer rechtsbescherming ervaren nu de adviezen van de CvAE ook onder het voorgestelde stelsel niet-bindend blijven? In welke zin draagt het nieuwe stelsel bij aan de vermindering van het ‘wij-zij denken’?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de Afdeling stelt dat de uitbreiding en juridisering van de contentieuze delen ook kunnen leiden tot een verbeten juridische strijd vanaf het begin. De regering schrijft dat de nieuwe wettelijke vereisten niet als onnodige juridisering worden gezien. Deze leden vragen of de regering wel het risico ziet dat de vereisten zouden kunnen leiden tot escalatie van conflicten. Zo ja, hoe wil zij dit risico ondervangen?

2.1.1 Beleidsmaatregelen naar aanleiding van het onderzoek en moties Tweede Kamer

De leden van de commissie lezen in de toelichting en in de kabinetsreactie[7] op de wetenschapstoets dat op 1 januari 2022 de gewijzigde Gids Proportionaliteit in werking is getreden. In deze Gids Proportionaliteit is in 2022 onder meer een wijziging opgenomen ten aanzien van de zogeheten Grossmann-clausules. Deze leden vragen of kan worden aangegeven wat tot nu toe het resultaat is van deze wijziging. Is volgens de regering de toepassing van de Grossmann-clausule nu in balans of zou er meer nodig zijn, zoals wordt voorgesteld in de wetenschapstoets? Waarom wordt volstaan met regulering via de Gids Proportionaliteit, waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken? Welk concreet nadeel ziet de regering in een wettelijke verankering?

De leden van de PRO-fractie vragen hoe de voorgestelde rol van de CvAE zich verhoudt tot andere rollen waarover eerder is gesproken, zoals de evaluatie van het stelsel van aanbestedingen. Waarom is uiteindelijk voor een stelsel

[7] Kamerstuk 36874, nr. 6.

gekozen waarin de CvAE opnieuw een rol krijgt in lopende procedures?
Deze leden vragen of de regering kan aangeven welke concrete verbeteringen inmiddels zijn gerealiseerd zonder deze wettelijke maatregelen, zoals professionalisering en de handreiking voor klachtafhandeling. Welke tekortkomingen zijn niet opgelost, die met dit wetsvoorstel wel zouden worden opgelost?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen in de toelichting dat in de motie-Palland/Aartsen [8] gevraagd werd om een pas op de plaats te maken bij de aanbestedende diensten, indien de CvAE dit wenselijk zou achten gelet op de betrokken belangen. Deze leden merken op dat dit wetsvoorstel de pas op de plaats regelt, maar de wens van de CvAE hierbij niet voorwaardelijk maakt. Waarom heeft de regering ervoor gekozen om op deze manier af te wijken van het verzoek uit de motie?

2.2 Nadere uitwerking van de aangekondigde beleidsmaatregelen

De leden van de CDA-fractie constateren dat een deel van de eerder aangekondigde maatregelen, bijvoorbeeld de aanpassing van de Gids Proportionaliteit, reeds zonder wetswijziging is uitgevoerd. Zij vragen de regering inzichtelijk te maken welke concrete problemen nog resteren na uitvoering van deze maatregelen. Zij vragen tevens welke resultaten de al uitgevoerde maatregelen hebben gehad. Zijn deze bijvoorbeeld geëvalueerd? Kan de regering daarbij onderscheid maken tussen de vraag welke verbeteringen zonder wetswijziging kunnen worden gerealiseerd en voor welke onderdelen een wettelijke grondslag daadwerkelijk noodzakelijk is?
De leden van de CDA-fractie constateren voorts dat het voorliggende wetsvoorstel hoofdzakelijk betrekking heeft op de klachtenafhandeling, terwijl de aangekondigde maatregelen die zien op de gang naar de rechter niet zijn uitgevoerd of als lastig uitvoerbaar zijn aangemerkt. Hoe verhoudt deze beperkte reikwijdte zich tot het doel en de titel van het wetsvoorstel, namelijk het verbeteren van de rechtsbescherming bij aanbestedingen?
De Afdeling en de bij de wetenschapstoets betrokken wetenschappers plaatsen fundamentele vraagtekens bij de noodzaak, effectiviteit en gekozen inrichting van het

[8] Kamerstuk 34252, nr. 15

wetsvoorstel. Kan de regering, mede in het licht van de reeds zonder wetswijziging gerealiseerde maatregelen, gemotiveerd uiteenzetten waarom zij het wetsvoorstel desondanks noodzakelijk en proportioneel acht? Is de regering bereid te reflecteren op het advies om eerst de alternatieven, waaronder een meer centrale inrichting van de klachtenafhandeling en een fundamentele verbetering van de gang naar de rechter, nader te onderzoeken?

2.2.1 Uitvoering van de beleidsmaatregelen

De leden van de commissie lezen in de wetenschapstoets dat daarin is aangegeven dat het wetsvoorstel in de kern niet gaat over rechtsbescherming. In de genoemde kabinetsreactie op de wetenschapstoets wordt aangegeven dat het klopt dat dit wetsvoorstel inderdaad niet de rechtsbescherming in de zin van de gang naar de rechter betreft. Deze leden lezen ook dat de mogelijkheid om in hoger beroep te gaan door het toevoegen van een extra vernietigingsgrond geen onderdeel van het wetsvoorstel is. Daarnaast merken deze leden op dat in de consultatiereacties alternatieven zijn aangereikt. Zij vragen of de regering kan aangeven om welke alternatieven dit ging en waarom deze alternatieven niet verder zijn uitgewerkt. De leden van de commissie merken voorts op dat in de kabinetsreactie op de wetenschapstoets wordt aangegeven dat er geen verkenning van alternatieve modellen is onderzocht. Door het ontbreken van onderzochte alternatieven menen deze leden dat het lastig is om een goede afweging te maken tussen de in het wetsvoorstel geregelde minimumeisen aan een klachtenloket met een vormvrije invulling of alternatieven zoals een meer regionaal of centraal geregeld klachtenloket. Deze leden vragen of de regering één of meer alternatieven in beeld kan brengen voor het verplichten van een klachtenloket. Kan de regering in ieder geval de voor- en nadelen van een centraal klachtenloket, al dan niet gecombineerd met de oprichting van een nieuwe autoriteit, op een rij zetten?

De leden van de D66-fractie constateren dat de verruiming van het hoger beroep met een extra vernietigingsgrond na de internetconsultatie niet in het wetsvoorstel is opgenomen. De knelpunten in de gang naar de rechter worden in een apart traject met het Ministerie van Justitie en Veiligheid verkend. Tijdens de technische briefing van 23 september jl. in de

Tweede Kamer, [9] werd erkend dat de titel van het wetsvoorstel daardoor wat ongelukkig is, omdat het voorstel vooral over klachtenafhandeling gaat. Deze leden vinden dat veelzeggend, omdat het onderzoek van de KWINK-groep [10] de beperkte mogelijkheden voor hoger beroep juist als een van de concrete problemen benoemde. Waarom laat de regering de klachtenafhandeling vooruitlopen op dat traject? Wanneer verwacht de regering de uitkomsten, en is zij bereid beide onderdelen in één samenhangend voorstel te regelen?

De leden van de PRO-fractie vragen welke lessen de regering trekt uit de uitvoering van eerdere maatregelen. Kan de regering inzichtelijk maken welk type aanbestedende diensten of aanbestedingen nu tekortschieten? Wat is hiervan de oorzaak? Gaat het om een gebrek aan mogelijkheden bij het afhandelen van klachten of om bijvoorbeeld gebrek aan deskundigheid, capaciteit of communicatie? Kan de regering aangeven in hoeverre dit wetsvoorstel dit probleem dan oplost? Helpen de voorgestelde termijnen, processtappen en procedure-eisen bij het oplossen?

De leden van de CDA-fractie constateren dat het wetsvoorstel zich uitsluitend richt op de klachtenafhandeling, terwijl de eerder geconstateerde knelpunten rond de gang naar de rechter buiten beschouwing blijven. In haar reactie op de wetenschapstoets geeft de regering aan dat er bewust voor is gekozen om eerst het voorliggende wetsvoorstel af te ronden voordat het traject rond de gang naar de rechter wordt gestart. Waarom kiest de regering ervoor om nu alleen de klachtenafhandeling wettelijk vast te leggen, terwijl juist de maatregelen ten behoeve van de gang naar de rechter niet zijn uitgevoerd? Deelt de regering de opvatting dat hiermee het risico ontstaat dat een deeloplossing wordt gepresenteerd als verbetering van de rechtsbescherming? Is de regering bereid het traject ter verbetering van de rechtsbescherming via de rechter alsnog te onderzoeken, met bijzondere aandacht voor de beperkte effectiviteit van het hoger beroep en de beperkte mogelijkheden voor de rechter om relevante aanbestedingsstukken in te zien?

---

[9] Technische briefing Wijziging van de Aanbestedingswet 2012 i.v.m. de versterking van de rechtsbescherming bij aanbesteden (36874). | Tweede Kamer der Staten-Generaal

[10] Bijlage bij Kamerstuk 32452, nr. 13.

2.4 Doelstelling wetsvoorstel

De leden van de PRO-fractie vragen of de regering inzichtelijk kan maken wat het precieze doel van het wetsvoorstel is. Hoe meet zij een daadwerkelijke verbetering van het stelsel? Hoe wordt toezicht gehouden op de effectiviteit?

De leden van de PVV-fractie vragen sinds wanneer het voor de regering leidend is om bij de inzet van publiek geld te streven naar maximale waarde voor de Nederlandse samenleving' in plaats van naar een zo efficiënt mogelijke besteding van belastinggeld. Is de regering het ermee eens dat het begrip 'maximale maatschappelijke waarde' subjectief en daarmee rekbaar kan zijn? Wie bepaalt wat hieronder wordt verstaan en op basis van welke criteria wordt vastgesteld dat een bepaalde besteding daadwerkelijk de maximale maatschappelijke waarde oplevert? Kan de regering concreet opsommen welke waarden en maatschappelijke effecten hierbij worden meegewogen?

2.5 Noodzaak en instrumentkeuze

De leden van de D66-fractie lezen in de stukken over sterk uiteenlopende cijfers betreffende het aantal aanbestedende diensten met een klachtenloket. De memorie van toelichting stelt dat bijna de helft geen klachtenloket of klachtenregeling heeft, terwijl de Afdeling verwijst naar onderzoek waarin 82 procent van de onderzochte aanbestedende diensten over een klachtenmogelijkheid beschikt. Ook tijdens het rondetafelgesprek werden aanzienlijk hogere percentages genoemd. Kan de regering dit verschil verklaren, en kan zij aangeven hoeveel klachten de bestaande loketten nu ontvangen?

De leden van de VVD-fractie ontvangen graag een beter beeld van nut en noodzaak van dit wetsvoorstel. Dit is mede ingegeven door de kritiek van de deskundigen in het rondetafelgesprek en de inhoud van de genoemde technische briefing. Tevens merken deze leden op dat er vanuit ondernemers amper signalen (meer) zijn dat dit wetsvoorstel er moet komen. Deze leden vragen de regering dan ook om nut en noodzaak van dit wetsvoorstel uitvoerig toe te lichten. Heeft de regering concrete signalen van ondernemers dat dit wetsvoorstel momenteel noodzakelijk is?

De leden van de PRO-fractie hebben zoals eerder opgemerkt bedenkingen bij de noodzaak van het wetsvoorstel. Ook de medeoverheden waarschuwen voor grote negatieve gevolgen voor de aanbestedingspraktijk als de klachtenprocedure zo gedetailleerd en op deze manier wordt vormgegeven. Medeoverheden stellen daarom voor om de wijzigingen te beperken tot het opzetten van klachtenloketten en het aanscherpen van motiveringsplicht en verantwoording. Deze veel minder ingrijpende aanpak kan op meer steun rekenen, maar toch is hier niet voor gekozen. Kan de regering uiteenzetten waarom niet? Kan de regering per voorgestelde verplichting motiveren waarom deze noodzakelijk is en waarom een minder belastend alternatief onvoldoende effect sorteert?
Kan de regering daarbij specifiek ingaan op de vraag of de verplichting tot een opeenvolgende behandeling bij het klachtenloket en de CvAE noodzakelijk is, en of de voorgeschreven termijnen proportioneel zijn ten opzichte van de te verwachten verbetering van de rechtsbescherming?
De leden van de PRO-fractie vragen de regering daarnaast om een reflectie op alternatieven. Is overwogen om een centrale aanbestedingsautoriteit of een landelijk onafhankelijk orgaan in te richten dat aanbestedende diensten ondersteunt, klachten behandelt en structureel bijdraagt aan professionalisering en kennisdeling?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of de regering de uitkomsten van de diverse onderzoeken heeft besproken met aanbestedende diensten. Hoe reflecteren de aanbestedende diensten op deze uitkomsten en welke verbetervoorstellen stellen zij voor? Deze leden stellen dat niet uitgesloten kan worden dat nieuwe of aanpassing van niet wettelijk voorgeschreven instrumenten alsnog wel kunnen bijdragen aan het professionaliseren van de klachtenafhandeling. Waarom heeft de regering hier niet voor gekozen?

3. Hoofdlijnen van het voorstel

3.1 Procedure bij het klachtenloket

3.1.1 Verplichting klachtenloket

De leden van de commissie lezen in het advies van de Afdeling dat deze onderschrijft dat een klachtenloket en een (openbaar beschikbare) klachtenprocedure als zodanig kunnen bijdragen aan een betere rechtsbescherming van

ondernemers in aanbestedingsprocedures. In het nader rapport neemt de regering met instemming kennis van de constatering van de Afdeling dat de verplichting tot een klachtenloket en een regeling over klachtenafhandeling als zodanig kunnen bijdragen aan een betere rechtsbescherming van ondernemers in aanbestedingsprocedures. De leden van de commissie lezen echter niet in het advies van de Afdeling dat zij het verplichten als zodanig onderschrijven. Sterker nog, in onderdeel 3a lezen deze leden dat de Afdeling adviseert om de verplichting te heroverwegen, indien na onderzoek blijkt dat niet-wetgevende maatregelen in de praktijk voldoende effect sorteren. Daarnaast geeft de Afdeling in een voetnoot aan dat een openbaar beschikbare klachtenprocedure (de door de regering bedoelde klachtenregeling) niet voorgeschreven wordt door het wetsvoorstel, maar dat er impliciet vanuit wordt gegaan dat die kenbaar wordt gemaakt.
In de kabinetsreactie op de wetenschapstoets wordt onder punt 3 ingegaan op het verschil tussen klachtenloketten met en zonder klachtenregeling. De leden van de commissie begrijpen hieruit dat het belang van dit wetsvoorstel niet zozeer gelegen is in een klachtenloket als zodanig, maar ook in het hebben van een (openbaar gepubliceerde) klachtenregeling. Deze leden vragen de regering of in dat licht in het wetsvoorstel voldoende duidelijk is gemaakt dat een klachtenregeling verplicht is. Waarom is er niet voor gekozen om dit expliciet te regelen in het wetsvoorstel in plaats van impliciet zoals ook de Afdeling aangeeft, gezien het grote belang dat de regering lijkt te hechten aan een klachtenregeling? Daarnaast vragen de leden van de commissie of kan worden aangegeven of het ontbreken van een klachtenregeling door ondernemers als het grootste probleem wordt gezien. Meer fundamenteel vragen deze leden welk concreet probleem met wettelijke regels moet worden opgelost en waarom niet-wettelijke maatregelen volgens de regering onvoldoende zijn gebleken. Kan worden onderbouwd waarom wetgeving noodzakelijk en proportioneel is? Kan de regering aangeven waarom de doelen niet ook bereikt kunnen worden met andere instrumenten, zoals bijvoorbeeld handreikingen, dialoog, trainingen voor verdere professionalisering?

De leden van de VVD-fractie vragen voor hoeveel extra voltijdsbanen (fte’s) bij de overheid een verplicht klachtenloket gaat zorgen.

De leden van de PRO-fractie vinden een goede klachtafhandeling van belang, maar vragen of een verplicht loket voor alle organisaties haalbaar en proportioneel is. Wat is het standpunt van de regering hierin? Is het voor kleine gemeenten ook mogelijk om gezamenlijk of in samenwerking klachten af te handelen? Waarom is niet gekozen voor het waarborgen van een onafhankelijke behandeling en waarom is de uitvoering daarvan niet overgelaten aan de decentrale overheden zelf?

De leden van de CDA-fractie vragen waarom is gekozen voor een verplichting voor alle individuele aanbestedende diensten om een eigen klachtenloket in te richten, in plaats van dat is gekozen voor verdere centralisatie en professionalisering van klachtenafhandeling. Is deze route voor meer centralisatie voldoende onderzocht en overwogen?
De leden van de CDA-fractie lezen voorts dat het wetsvoorstel ruimte biedt om klachtenloketten gezamenlijk of in regionaal verband te organiseren. Welke verwachting heeft de regering van het gebruik van deze mogelijkheid? Hoe wordt bevorderd dat met name kleinere aanbestedende diensten hun klachtenafhandeling gezamenlijk organiseren, zodat voldoende deskundigheid en onafhankelijkheid kunnen worden gewaarborgd?
De leden van de CDA-fractie constateren dat uit het genoemde onderzoek van de KWINK-groep is gebleken dat circa 72 tot 85% van de aanbestedende diensten al over een klachtenloket beschikt. De regering wijst er echter op dat slechts 41% van de onderzochte aanbestedingsdocumenten zichtbaar verwijst naar een klachtenregeling. In de wetenschapstoets wordt hierbij de kanttekening geplaatst dat niet is onderzocht of de overige aanbestedende diensten daadwerkelijk geen klachtenregeling hebben of dat zij hier alleen niet naar verwijzen in hun stukken. Kan de regering verduidelijken hoe deze verschillende cijfers zich tot elkaar verhouden? Deze leden achten dit onderscheid van belang voor de onderbouwing van de noodzaak van een wettelijke verplichting. In hoeverre is onderzocht of gerichte, niet-wettelijke maatregelen kunnen volstaan? Is met aanbestedende diensten voldoende het gesprek gevoerd over het verbeteren van bestaande klachtenloketten en -regelingen en over het alsnog inrichten daarvan in het geval deze ontbreken?

3.1.2 Deskundigheid en onpartijdigheid klachtafhandeling

De leden van de commissie lezen in de toelichting dat door invoering van minimumeisen wordt beoogd de klachtenafhandeling bij aanbestede diensten verder te professionaliseren. Ook wordt aangegeven dat de inrichting van het klachtenloket vormvrij wordt gelaten. Uit het wetsvoorstel en de toelichting blijkt dat een minimale eis voor de behandeling van een klacht is dat deze wordt verricht door een deskundige op het gebied van aanbesteden. Uit de artikelsgewijze toelichting blijkt dat hieraan geen verdere eisen worden gesteld, omdat het geen gereguleerd beroep is. Een tweede eis is dat de klachtenafhandeling onpartijdig is. Dit is het geval wanneer een persoon niet inhoudelijk betrokken is geweest bij de voorliggende aanbesteding. De artikelsgewijze toelichting voegt hieraan nog toe dat een klachtenbehandelaar ook geen betrokkenheid heeft gehad bij de voorbereiding van de aanbesteding en het opstellen van de opdracht.
De leden van de commissie hebben hierover verschillende vragen. Deze leden vragen op welke wijze gewaarborgd wordt dat de klachtenafhandeling gedaan wordt door een persoon die deskundig is op het gebied van aanbesteden als er geen concrete eisen aan die persoon gesteld worden. Wie bepaalt uiteindelijk of iemand deskundig genoeg is? Waar kan een ondernemer terecht wanneer hij van mening is dat het klachtenloket niet voldoet aan de minimale wettelijke vereisten? De leden van de commissie vragen tevens hoe een ondernemer dit kan controleren. Daarnaast vragen zij wat de betekenis van onpartijdigheid betekent in - bijvoorbeeld - een kleine gemeente. Daar kan een persoon weliswaar formeel niet betrokken zijn geweest bij de voorliggende aanbesteding, maar voor een ondernemer kan - gezien de kleinschaligheid van een gemeente – de (schijn van) partijdigheid zich wel voordoen.

De leden van de D66-fractie betwijfelen of kleinere aanbestedende diensten aan de eisen van deskundigheid en onpartijdigheid kunnen voldoen. Tijdens het rondetafelgesprek werd gewezen op organisaties met een halve formatieplaats voor inkoop. De klachtenbehandelaar is daar al snel een directe collega van de inkoper over wiens werk wordt geklaagd. Hoe borgt de regering dat de klachtenbehandeling bij deze organisaties daadwerkelijk onafhankelijk is?

De leden van de PRO-fractie vragen hoe de voorgestelde eisen uitpakken voor de aanbestedingspraktijk. Wil de regering aanvullende eisen stellen aan gemeenten en hoe

moeten die tot uitvoering worden gebracht? Gaat de regering dit controleren of toetsen?

De leden van de PVV-fractie vragen waarom wordt aangestuurd op lokale klachtenloketten. Is het, mede ter bescherming van de mensen die bij deze loketten werken en om de onafhankelijkheid en objectiviteit te waarborgen, niet beter om te kiezen voor één centraal klachtenloket? Hoe beoordeelt de regering het risico dat een lokaal klachtenloket minder onafhankelijk kan opereren, vanwege de korte afstand tot het lokale bestuur?

De leden van de CDA-fractie vragen of de onafhankelijkheid en professionaliteit van de klachtenbehandelaar voldoende zijn geborgd. Zij merken op dat de omschrijving in artikel 4.26a, vierde lid, als vrij algemeen kan worden beschouwd en vragen de regering of dit niet nader te concretiseren valt.

3.1.3 Procedure klachtenafhandeling

De leden van de PRO-fractie vragen hoe een voorgeschreven procedure zich verhoudt tot de bestaande praktijk en of deze daadwerkelijk verbetering brengt. Hoe voorkomt de regering dat deze procedure ervoor zorgt dat de huidige informele werkwijze van veel klachtenafhandeling moeilijker wordt? Hoe voorkomt de regering dat de afhandeling niet juridificeert in plaats van dat zij leidt tot praktische oplossingen?

3.2 Klachtenafhandeling ontwerpklachten

De leden van de commissie lezen in de kabinetsreactie op de wetenschapstoets dat de reden om de CvAE geen rol meer toe te kennen bij klachten over gunningsbeslissingen voortkomt uit het feit dat in het geval van klachten over gunningsbeslissingen er sprake is van een meerpartijenverhouding (de winnende inschrijver heeft ook belang), waarbij er dus meer hoor en wederhoor nodig zijn. Dit maakt de afhandeling van dergelijke klachten tijdrovend en daarmee is het niet mogelijk om een korte termijn te hanteren die nog proportioneel is voor de aanbestedende dienst om af te wachten. Deze leden vragen of dit niet betekent dat dit er de facto voor zorgt dat de (rechts)positie van ondernemers slechter wordt in plaats van beter. Voor ondernemers staat in beginsel voor gunningsbesluiten dan nog maar twee wegen open. Dat is of een klacht indienen bij het klachtenloket of een kort geding aanspannen. In het

KWINK-rapport komt het beeld naar voren dat in de meeste gevallen de rechtelijke weg geen oplossing biedt voor de door de ondernemer ervaren problemen. De leden van de commissie vragen of de regering kan reflecteren op de vraag waarom de in dit wetsvoorstel gekozen richting een verbetering is voor de ondernemer.

3.2.1 Algemeen uitgangspunt: "eerst vragen, dan klagen"

De leden van de D66-fractie delen de zorg van de Afdeling dat het voorstel juist de conflictgevoelige delen van de aanbestedingsprocedure verder juridiseert, al vanaf het stellen van een vraag in de inlichtingenfase. Veel onduidelijkheden worden nu in goed overleg tussen inkopers en ondernemers opgelost. Hoe voorkomt de regering dat dit overleg verhardt, omdat partijen vanaf het begin rekening houden met een formele klachtenprocedure en de bijbehorende termijnen?

3.2.2 Voldoende tijd voor klachtafhandeling

De leden van de PRO-fractie vragen hoe de regering de benodigde tijd voor een zorgvuldige klachtenbehandeling heeft vastgesteld. Is er onderzocht hoeveel tijd aanbestedende diensten nodig hebben bij verschillende typen klachten? Hoe verhouden de termijnen zich tot processen met grote of mindergrote complexiteit?

3.3 Termijnen voor ontwerpklachten bij klachtenloket

De leden van de D66-fractie constateren dat de nieuwe termijnen gelden voor de procedures die aanbestedende diensten het vaakst gebruiken. De regering stelt dat aanbestedende diensten de vertraging kunnen beperken door bij de start van een aanbesteding extra tijd in te plannen. In de praktijk betekent dit dat vrijwel elke aanbesteding langer gaat duren, ook als er geen klacht komt. Kan de regering een inschatting geven van de gemiddelde extra doorlooptijd over alle aanbestedingen, inclusief de tijd die uit voorzorg wordt ingepland? In een brief van 27 november 2025 [11] wijzen onder meer ProRail en TenneT op

[11] Brief VNG, mede namens de Unie van Waterschappen, ProRail B.V., de Nederlandse Spoorwegen en Tennet Holding B.V., 27 november 2027, aan de minister van Economische Zaken met een reactie op het Advies van de Raad van State op het wetsvoorstel tot wijziging van de Aanbestedingswet 2012 in verband met de versterking van de rechtsbescherming bij aanbesteden. brief-

de gevolgen van het wetsvoorstel voor het tijdig onderhoud van het spoor en de aanleg van kritieke infrastructuur. Hoe heeft de regering deze gevolgen gewogen? Deze leden sluiten zich aan bij de eerdergenoemde tijdelijke commissie Grondrechten en constitutionele toetsing, die meer informatie over de gevolgen van deze termijnen van toegevoegde waarde acht om de evenredigheid zorgvuldig te kunnen wegen.

De leden van de CDA-fractie constateren dat het wetsvoorstel verschillende termijnen en mogelijkheden tot verlenging introduceert om een zorgvuldige klachtenafhandeling te waarborgen. Hoe wordt voorkomen dat deze termijnen, zeker wanneer meerdere klachten worden ingediend, leiden tot een opeenstapeling van vertragingen en langdurige onzekerheid voor zowel ondernemers als aanbestedende diensten? In hoeverre is bij de vormgeving van de termijnen rekening gehouden met dergelijke cumulatieve effecten?

3.3.1 Voorwaardelijke verlenging van de procedure: de hoofdregel

De leden van de PRO-fractie vragen om bijzondere aandacht voor de gevolgen van de voorgestelde verlenging van de aanbestedingsprocedure. De Afdeling wijst erop dat de opeenvolgende klachtenprocedures de doorlooptijd met 27 dagen kunnen verlengen, van minimaal veertig naar minimaal 67 dagen wanneer een ontwerpklacht achtereenvolgens bij het klachtenloket en de CvAE wordt behandeld. Dat kan nog verder uitlopen als de CvAE niet in staat blijkt de klachten binnen de gestelde termijn te behandelen, iets wat zeer denkbaar is. Dat betekent een vertraging van alle procedures.
Kan de regering reflecteren op de gevolgen van langere aanbestedingsprocedures voor de maatschappelijke opgaven waar Nederland voor staat? Is het effect hiervan meegewogen in de overwegingen die ten grondslag liggen aan dit wetsvoorstel? Kan de regering aangeven hoe het de gevolgen van dit wetsvoorstel, namelijk de verlenging van de procedure tegenover de verwachte verbeteringen van de praktijk, weegt? Waarom is dit redelijk?
De leden van de PRO-fractie vragen wat de opvatting van de regering is over de constatering van de aanbestedende

---

vng_advies_raad_van_state_op_wetsvoorstel_tot_wijziging_aanbestedingswet_219 (3).pdf

diensten dat dergelijke termijnen zullen leiden tot vertraging van alle aanbestedingen. Dit omdat van tevoren niet vast te stellen is of een aanbesteding klachten zal opleveren, en dus additionele termijnen ingebouwd moeten worden in de procedure. Dat dit voor grote aanbestedingen al het geval kan zijn, zegt dus niets over de vertraging voor duizenden kleinere aanbestedingen waar dergelijke processtappen nu niet zijn ingebouwd.

3.4 Klachtenprocedure Commissie van Aanbestedingsexperts (CvAE)

3.4.1 Procedure bij de Commissie van Aanbestedingsexperts

De leden van de PRO-fractie maken zich zorgen over de nieuwe rol van de CvAE. Kan de regering ingaan op de conclusies van de uitvoeringstoets,[12] waarin een termijn van 14 dagen met de huidige opzet niet haalbaar wordt geacht, en waarin in plaats daarvan tachtig dagen wordt genoemd? Kan de regering uiteenzetten hoe de stap van een termijn van tachtig dagen naar 14 dagen uitvoerbaar wordt gemaakt? Op welke concrete onderbouwing baseert de regering het dat de nieuwe termijn structureel haalbaar is? Kan de regering tevens aangeven hoeveel klachten naar verwachting binnen deze termijn behandeld moeten worden, welke capaciteit daarvoor beschikbaar is en welke middelen daarvoor structureel worden vrijgemaakt? Hoe wordt voorkomen dat de korte termijn ten koste gaat van de zorgvuldigheid, de kwaliteit en de snelheid van de aanbestedingspraktijk?
Kan de regering tevens ingaan op de nieuwe rol van de CvAE en het effect op rechtsbescherming voor ondernemers? Hoe wordt dit verbeterd? Kan de regering concreet maken hoe deze nieuwe rol een positief effect zal hebben op de aanbestedingspraktijk? Kan de regering onderbouwen waarom ondernemers minder problemen zullen ervaren door een proces dat via de CvAE loopt? Deze leden vragen tevens hoe de regering voorkomt dat de procedure slechts een extra tussenstap wordt, waarna de ondernemer alsnog naar de rechter moet.

3.4.2 Termijn voor ontwerpklachten bij Commissie voor Aanbestedingsexperts

[12] Bijlage bij het wetsvoorstel.

De leden van de commissie lezen dat in het wetsvoorstel ingezet wordt op snelle advisering door de CvAE, waarbij de aanbestedingsprocedure indien van toepassing gedurende de klachtenafhandeling wordt opgeschort. Indien er 14 dagen na in behandeling name van de klacht geen advies ligt van de CvAE, kan de aanbestedende dienst zonder meer door met de procedure.
De leden van de commissie vragen wat er gebeurt met de klachtenafhandeling bij de CvAE als deze niet binnen de vereiste 14 dagen een besluit heeft genomen. Geeft de CvAE dan alsnog een oordeel over de klacht? Kan dit oordeel dan nog een eventueel lopende aanbestedingsprocedure beïnvloeden? Wat kan een ondernemer doen als een aanbestedende dienst geen bedenktijd borgt na de aflopende schorsing van de CvAE zonder dat een oordeel is uitgebracht? In hoeveel gevallen vindt de regering het acceptabel dat de CvAE niet binnen 14 dagen een besluit neemt, uitgedrukt in bijvoorbeeld een percentage? Hoeveel fte verwacht de regering in dat geval nodig te hebben om dat percentage te halen? Gaat de regering monitoren hoeveel zaken binnen de termijn van 14 dagen worden afgehandeld en hoeveel niet? Gaat de regering maatregelen nemen als procentueel gezien te weinig zaken binnen de 14 dagen worden afgehandeld?

3.4.3 Opschorting van de procedure en uitzondering

De leden van de D66-fractie hebben er ernstige twijfels over of de CvAE klachten binnen 14 dagen kan afhandelen. De CvAE behandelt volgens de wetenschapstoets nu dertig tot veertig klachten per jaar. Zij acht zelf bij haar huidige werkwijze een doorlooptijd van tachtig dagen realistisch. De regering verwacht ongeveer honderd klachten per jaar, die elk binnen 14 dagen moeten worden afgehandeld. Als de CvAE die termijn niet haalt, mag de aanbestedende dienst de procedure voortzetten. Alle partijen hebben dan vertraging opgelopen, terwijl de ondernemer geen advies heeft gekregen. Hoe vaak verwacht de regering dat zoiets zich zou voltrekken?

De leden van de PRO-fractie vragen hoe de regering de opschortende werking van de klachtenprocedure weegt tegen het belang van een snelle aanbestedingsprocedure. Hoe wordt voorkomen dat dit leidt tot grote onzekerheid en vertraging bij tal van procedures? Hoe weegt de regering dat de klacht van de een leidt tot grote onzekerheid bij andere

ondernemers? Hoe wordt voorkomen dat dit niet meer kwaad dan goed doet?

De leden van de CDA-fractie merken op dat wordt ingezet op snelle advisering door de CvAE en dat daaraan een termijn van 14 dagen wordt gekoppeld. In hoeverre is deze termijn realistisch en uitvoerbaar voor de CvAE? Is hierover afstemming geweest met de commissie? Welke consequenties zijn verbonden aan het niet halen van deze termijn?

3.4.4 Voorwaardelijke verlenging van de procedure en opvolging van advies

De leden van de CDA-fractie lezen op pagina 31 van de toelichting dat adviezen van de CvAE onvoldoende worden opgevolgd en dat onvoldoende wordt gemotiveerd waarom ervan wordt afgeweken. In hoeverre ondervangt de wettelijke verankering dit? De adviezen zijn namelijk ook onder de aangepaste wet niet bindend. Kan de regering aangeven op welke wijze zij verwacht dat met de huidige wijziging een verbeterde opvolging wordt gegeven aan de adviezen van de CvAE?
Deze leden vragen voorts of cijfers beschikbaar zijn over het aantal gevallen waarin adviezen van de CvAE zijn opgevolgd, in hoeverre daarvan gemotiveerd is afgeweken, en hoe vaak deze ongemotiveerd terzijde zijn gelegd. Zij ontvangen deze informatie graag met zowel absolute cijfers als met percentages.

3.5 Registratie en publieke verantwoording klachtafhandeling

De leden van de CDA-fractie onderschrijven het belang van registratie van en publieke verantwoording over de afhandeling van klachten. Zij constateren dat de verantwoording bij de afzonderlijke bestuurslagen wordt belegd en dat de vorm daarvan grotendeels vrij wordt gelaten. Hoe wordt geborgd dat deze informatie ook landelijk wordt gebundeld en benut om structurele knelpunten in aanbestedingsprocedures te signaleren?
De leden van de CDA-fractie vragen daarnaast of een wetswijzing noodzakelijk is voor deze publieke verantwoording van klachtenafhandeling door bestuursorganen of dat dit ook zonder wetswijzing ingeregeld kan worden.

3.6 Aanscherpen motiveringsplicht beslissing tot afwijzing of uitsluiting en gunningsbeslissingen

De leden van de PRO-fractie vragen of de regering kan aangeven welk effect zij verwacht van de aanscherping van de motiveringsplicht op het aantal klachten en gerechtelijke procedures? Is onderzocht of een sterkere motiveringsplicht, in combinatie met goede klachtenloketten en publieke verantwoording, de voorgestelde procedurele verplichtingen minder noodzakelijk of overbodig zouden maken?

4. Verhouding tot hoger recht

De leden van de commissie lezen dat naar aanleiding van de verwachte wijziging van de Aanbestedingsrichtlijn 2012 in het kader van de herziening van de Aanbestedingsrichtlijnen zal worden gezocht naar een geschikt moment om het stelstel van rechtsbescherming bij aanbestedingsprocedures te evalueren. Deze leden hebben echter begrepen, onder meer uit de informatie tijdens de technische briefing dat de herziening van de Aanbestedingsrichtlijnen niet ziet op rechtsbescherming. De leden van de commissie vragen daarom waarom gewacht moet worden op het Europese traject om het stelsel van rechtsbescherming te evalueren.

De leden van de D66-fractie wijzen erop dat de Europese Commissie op 9 september 2026 een voorstel [13] heeft gepresenteerd voor een verordening die de huidige aanbestedingsrichtlijnen vervangt. De regering kondigde in het nader rapport al aan dat de evaluatie van het stelsel van rechtsbescherming zou worden uitgesteld tot na de herziening van de Aanbestedingswet 2012 die daaruit volgt. Hoe verhoudt dit wetsvoorstel zich tot het Commissievoorstel? Is het verstandig nu een nieuw nationaal klachtenstelsel in te voeren, terwijl de Aanbestedingswet 2012 naar verwachting ingrijpend moet worden aangepast?

4.1 Europese wet- en regelgeving: de Aanbestedingsrichtlijnen

De leden van de PVV-fractie vragen in hoeverre Nederland de mogelijkheid heeft om het beroep op quasi-inbestedingen verder in te perken. Kan de regering daarbij aangeven welke ruimte Nederland binnen de Europese aanbestedingsregels

---

[13] Europese Commissie, 9 september 2026, ‘Commissie wil aanbestedingsregels simpeler en strategischer maken’. (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_26_1817)

heeft om te voorkomen dat overheden via quasi-inbestedingen de markt voor commerciële partijen beperken?

De leden van de CDA-fractie constateren dat de Europese Commissie inmiddels een voorstel voor een nieuwe Europese aanbestedingsverordening heeft gepubliceerd, ter vervanging van de huidige aanbestedingsrichtlijnen. Hoewel de Europese rechtsbeschermingsrichtlijnen buiten deze herziening vallen, zal de nieuwe verordening naar verwachting ingrijpende gevolgen hebben voor de aanbestedingspraktijk. Hoe beziet de regering het voorliggende wetsvoorstel in het licht van deze Europese herziening? In hoeverre wordt rekening gehouden met de samenloop van beide trajecten en de daarmee gepaard gaande uitvoeringslasten voor aanbestedende diensten?
De leden van de CDA-fractie constateren daarnaast dat de regering in het BNC-fiche over de Europese aanbestedingsverordening [14] aangeeft te zullen vragen waarom de rechtsbeschermingsrichtlijn geen onderdeel uitmaakt van deze herziening. Is de regering van mening dat ook de rechtsbeschermingsrichtlijn onderdeel zou moeten worden van de nieuwe Europese aanbestedingsverordening? Zo ja, wat zijn volgens de regering de belangrijkste elementen die in de verordening moeten worden geregeld?

5. Gevolgen

5.1 Algemene Gevolgen

De leden van de CDA-fractie lezen dat het wetsvoorstel als neveneffect kan hebben dat aanbestedingsprocedures langer duren. Is onderzocht in welke mate de voorgestelde maatregelen naar verwachting tot langere doorlooptijden zullen leiden? Kan de regering daarbij ook ingaan op de mogelijke gevolgen van deze vertraging voor de kosten en uitvoering van publieke opdrachten? Kan de regering tevens aangeven wat het effect is van de langere doorlooptijden op het eerder geconstateerde ‘wij-zij denken’?

5.2 Gevolgen voor aanbestedende diensten en speciale-sectorbedrijven

[14] Document 2026D51949, Fiche: Aanbestedingsverordening (Herziening van de Aanbestedingsrichtlijnen) | Tweede Kamer der Staten-Generaal

De leden van de PRO-fractie vragen hoe de regering de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel voor kleinere aanbestedende diensten beoordeelt. Op welke manier is rekening gehouden met het verschil in schaal, complexiteit, deskundigheid en capaciteit tussen aanbestedende diensten? Kan de regering aangeven of zij zich actief gaat inspannen om de uitvoerbaarheid ook bij kleinere diensten te waarborgen?
Deze leden vragen daarbij of de regering tevens inzicht kan geven in de financiële gevolgen voor aanbestedende diensten. Wat kost de implementatie? Wat zijn de mogelijke kosten van langere procedures? Hoe zijn deze meegenomen in dit wetsvoorstel?

De leden van de CDA-fractie constateren dat de Afdeling heeft geadviseerd om alsnog uitvoeringstoetsen te laten verrichten door representatieve groepen van verschillende typen aanbestedende diensten. In het nader rapport verwijst de regering echter vooral naar de betrokkenheid van deze partijen bij de voorbereiding van het wetsvoorstel. Kan de regering toelichten waarom geen afzonderlijke uitvoeringstoetsen zijn uitgevoerd? Is zij bereid dit alsnog te doen mede gelet op de zorgen over de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel?

De leden van de ChristenUnie-fractie wijzen de regering op de oproep van aanbestedende diensten om het wetsvoorstel in deze vorm niet aan te nemen, waarbij zij wijzen op de verwachte gevolgen voor de aanbestedingspraktijk. Kan de regering reflecteren op deze gevolgen? Deze leden vragen of ook maatschappelijke kosten (bijvoorbeeld door vertragingsrisico’s van publieke projecten) in kaart zijn gebracht. Zo nee, is de regering bereid dit alsnog te doen? Deze leden vragen vervolgens of de regering wil toelichten in hoeverre deze kosten proportioneel zijn.

5.3 Gevolgen voor ondernemers

De leden van de D66-fractie vragen aandacht voor kleine ondernemers zonder eigen juridische ondersteuning. Deze ondernemers krijgen te maken met verschillende routes en termijnen, afhankelijk van het soort klacht en het soort procedure. In overleg met de ondernemersorganisaties is geen toets uitgevoerd op de gevolgen voor kleine en middelgrote bedrijven. Hoe toegankelijk is het voorgestelde stelsel voor een ondernemer die zonder advocaat zijn recht wil halen?

6. Uitvoering

De leden van de VVD-fractie vragen hoe de regering dit wetsvoorstel beschouwt in het licht van de doelstelling in het coalitieakkoord ‘Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030’ van een slagvaardige overheid en het terugdringen van de regeldruk.

6.1 Regeldrukeffecten ondernemers

De leden van de CDA-fractie lezen dat er naar verwachting 1.300 klachten zullen worden ingediend. Waarop is deze inschatting gebaseerd? Zijn er ook scenario's doorgerekend waarin het aantal klachten hoger uitvalt, en wat betekent dit voor de uitvoeringslasten van aanbestedende diensten?

6.2 Uitvoeringstoets Commissie van Aanbestedingsexperts

De leden van de PRO-fractie ontvangen graag van de regering een reactie op de uitvoeringstoets van de CvAE. Welke concrete maatregelen in capaciteit en werkwijze garanderen de afhandeling zoals voorgeschreven in dit wetsvoorstel? Acht de regering dit haalbaar?
Deze leden vragen hoe groot de kosten zijn om dit daadwerkelijk te garanderen. Hoeveel extra capaciteit moet hiervoor beschikbaar worden gesteld? Hoe verhoudt zich dit tot de ambitie van deze regering om te snijden in het ambtenarenapparaat? Hoe verhoudt zich dit tot de *efficiency* taakstelling?
De leden van de PRO-fractie vragen wat de opvatting van de regering is inzake de constatering in de wetenschapstoets dat de uitbreiding van de capaciteit van de CvAE zeer nuttig is voor het bereiken van de doelen van het wetsvoorstel, maar dat daarvoor geen wettelijke aanpassing nodig is. Met andere woorden, kan de klachtenafhandeling niet beter, ook zonder aanpassing van de wet?

De leden van de CDA-fractie vragen hoe de doorlooptijd van tachtig dagen die door de CvAE wordt gehanteerd, zich verhoudt tot de eerdergenoemde termijn van 14 dagen. In hoeverre acht de regering het realistisch dat deze termijn wordt teruggebracht naar 14 dagen? Voorts vragen deze leden in hoeverre rekening is gehouden met de mogelijkheid dat het aantal klachten bij de CvAE hoger uitvalt dan datgene wat in de aannames is voorzien, en wat dit betekent voor de feitelijke doorlooptijden.

De leden van de CDA-fractie lezen dat het terugbrengen van de doorlooptijd ook een ingrijpende wijziging van de werkwijze van de CvAE vergt. Tijdens het rondetafelgesprek is erop gewezen dat dit bijvoorbeeld vraagt om een verschuiving van uitgebreide juridische analyses naar kortere, praktijkgerichte adviezen. Welke voorbereidingen heeft de CvAE inmiddels getroffen om deze nieuwe werkwijze mogelijk te maken? In hoeverre kan deze aangepaste werkwijze ook zonder wetswijziging worden ingevoerd?

6.3 Financiële gevolgen voor het Rijk

De leden van de CDA-fractie lezen dat de financiële gevolgen van de uitbreiding van de capaciteit van de CvAE worden gedekt binnen de begroting van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Welk bedrag is hiervoor beschikbaar gesteld en op welke aannames over het aantal klachten en de benodigde capaciteit is dit gebaseerd? Is daarbij rekening gehouden met een mogelijke hogere instroom van klachten?

7. Toezicht en handhaving

De leden van de PVV-fractie vragen in hoeverre de Autoriteit Consument & Markt (ACM) kan toezien en handhaven op een maximumpercentage van de omzet die een partij uit commerciële activiteiten mag behalen. Welke mogelijkheden heeft de ACM hiervoor binnen de geldende aanbestedingswetgeving en in hoeverre kan Nederland dergelijke handhavingsmogelijkheden nationaal vormgeven?

8. Advies en consultatie

8.1 Reactie belangenorganisaties

8.1.1 Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg, Unie van Waterschappen

De leden van de PRO-fractie constateren dat de koepelorganisaties zeer kritisch zijn op het wetsvoorstel en dat zij tegen het wetsvoorstel in de huidige vorm zijn. De koepelorganisaties doen een aantal alternatieve voorstellen om de aanbestedingspraktijk te verbeteren. Kan de regering motiveren waarom het deze voorgestelde, mildere, aanpassingen onvoldoende acht? Kan de regering tevens aangeven hoe zij de decentrale overheden zal ondersteunen

bij het uitvoeren van de wettelijke verplichting? Zal de regering financiële ondersteuning beschikbaar stellen?

De voorzitter van de commissie,
Van Eijk

De adjunct-griffier van de commissie,
Krijger